

**VOORUIT
MET DE WIJK**
STEUN AAN DUURZAME
BURGERPROJECTEN

PROJECTOPROEP
COLLECTIEVE EN DUURZAME BURGERINITIATIEVEN IN HET
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Participatieve duurzame wijken, collectieve compostering, groene wijken
Good-Food - duurzame voeding en moestuinen - en Zero Afval-acties

MODALITEITEN 2018

Oproep tot participatieve, collectieve en duurzame projecten

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wenst inwoners te steunen die zich graag willen engageren voor gemeenschappelijke projecten ten voordele van het milieu en de duurzame ontwikkeling in hun wijk samen met vrienden, kennissen of burens, door het opbouwen van sociale banden en het creëren van gezelligheid en welzijn voor iedereen.

Een gemeenschappelijke moestuin opstarten, in je wijk een composthoop aanleggen, een kippenhok bouwen, een openbare ruimte herinrichten, gebruiksvriendelijke activiteiten organiseren rond duurzame voeding, een givebox installeren, een plaatselijk ruilsysteem in gang zetten, of elk ander vernieuwend project ten voordele van de gemeenschap... ideeën om van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een meer duurzame regio te maken; een transitie stad naar een maatschappij die meer respect toont voor de planeet en de mensen die er wonen, een wereld die solidair en aangenamer is om in te leven.

Een participatief, collectief en duurzaam project, dat staat voor...

➤ ... de ontwikkeling van de burger

De burger kan via deze projectoproep voor verandering zorgen in zijn eigen buurt, met de mogelijkheid zich een deel van zijn omgeving of zijn buurt opnieuw toe te eigenen aan de hand van concrete projecten... Dit verhoogt de capaciteiten en de autonomie van de burgers. Het gaat er dus om aan de belangen van de burgers, de inwoners of de gebruikers van een wijk, een straat, een gebouw... te voldoen.

➤ ... samen werken aan die gemeenschap

Want samen zijn we sterker. Deze overtuiging zorgt ervoor dat steeds meer mensen de banden met eensgezinde versterken en de waarden van het **samenwerken**, het **delen** en **solidariteit benadrukken**. Samen hebben we meer ideeën, middelen, motivatie en vaardigheden. De projecten zijn verder ook **duurzamer** en **zelfstandiger** aangezien ze niet enkel op de schouders van één enkele persoon rusten.

Hierbij wordt de aandacht eerder gericht op de werking **van de groep naar de gemeenschap toe** dan op de werking binnen de groep: de open ingesteldheid naar de wijk, de betrokkenheid van mensen die buiten de actieve groep staan, de mogelijke impact op de wijk. Dit gaat dan over sensibilisering, leerprocessen en een gezonde verspreiding naar een zo groot mogelijk aantal mensen.

➤ ... een schakel in de duurzame ontwikkeling van het gewest

De uitdagingen die we moeten aangaan met betrekking tot duurzame ontwikkeling zijn talrijk: de veerkracht van de stad ontwikkelen, de afvalberg verkleinen, gezondere voeding stimuleren en produceren, de biodiversiteit in de stad bewaren, de druk van de auto's verminderen, zich opnieuw de openbare ruimtes toe-eigenen... Dergelijke projecten bieden de mogelijkheid om beter samen te leven, solidair te zijn met geïsoleerde of sociaal zwakkere mensen in onze maatschappij en intergenerationele initiatieven mogelijk te maken.

Door te streven naar samenhang is duurzame ontwikkeling niet enkel terug te vinden in de doelstelling van het project, maar ook in de mate van het mogelijke op de toepassing hiervan: de aankoop van materiaal, de organisatie van evenementen, de inzet van de diensten, ...

Een overzicht van de duurzaamheidsprincipes:

- ✓ gebruik van duurzame verse seizoen producten uit eigen streek ;

- ✓ zero afval-praktijken door het huren, lenen, delen, herstellen en tweedehands kopen van spullen maar ook door doe-het-zelf projecten te organiseren, het herbruiken van verpakkingen andere materialen, vereenvoudiging van de consumptie, ...;
- ✓ lagere energiekosten en verminderde CO₂-productie;
- ✓ ...

Voor wie is dit bestemd?

De projectoproep is gericht op groepen burgers, buren, kennissen, vrienden, bewoners van hetzelfde gebouw, dezelfde straat of wijk die gezamenlijk project(en) willen opstarten.

Ook verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's) kunnen hieraan deelnemen, maar **enkel als ze alleen uit vrijwilligers bestaan** die dragers en begunstigen zijn van het project. Een vzw bestaande uit bezoldigde vaste medewerkers die zich ook met taken bezighoudt die buiten het project liggen kan zich aansluiten bij het project maar geen drager worden. Ze wordt beschouwd als partner en kan geen vergoeding krijgen voor haar bijdrage in het kader van het project (zie lager).

Wij onderscheiden twee types verenigingen:

- ✓ De feitelijke verenigingen: burgers die spontaan een groep vormen rond een bepaald project worden beschouwd als een **feitelijke vereniging**. Deze heeft geen enkele rechtspersoonlijkheid
- ✓ De verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's): een dergelijke vereniging heeft wel een rechtspersoonlijkheid en heeft statuten en rekeningen die gelden voor verenigingen. Voor de projectoproep maken we een onderscheid tussen:
 - De vzw's die enkel bestaan uit vrijwilligers. Het gaat om wijkcomités die zich verenigen in een vzw met als doelstelling een statuut te geven aan de gerealiseerde burgerprojecten, de werking van de groep te formaliseren en bepaalde administratieve stappen te vereenvoudigen
 - De vzw's bestaande uit permanente vergoede leden die zich bezighouden met uiteenlopende opdrachten die niet enkel zijn toegespitst op het doel van het project.

De projectoproep kan ook dienen als een brug voor de overgang van burgerprojecten naar verenigingen. Het is goed mogelijk om met je project een concept uit te testen, de realiteit af te tasten en een voorsmaak te krijgen alvorens het statuut van een vzw aan te vragen.

Deze oproep is niet gericht tot onderwijsinstellingen, plaatselijke autoriteiten (gemeenten en OCMW's), verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's) (behalve de gevallen die hierboven zijn opgesomd) of bedrijven. **Projecten van commerciële aard worden dus uitgesloten.** Voor deze specifieke doelgroepen bestaan andere projectoproepen die terug te vinden zijn op <http://www.leefmilieu.brussels/guichet/appels-projets>:

- ✓ de projectoproep voor scholen
- ✓ de projectoproep voor gemeenten en OCMW's uit Brussel
- ✓ de projectoproep Good Food voor verenigingen
- ✓ de projectoproep Natuur voor natuurverenigingen
- ✓ de projectoproep Zero Afval voor verenigingen (in voorbereiding)
- ✓ de projectoproep Be Circular voor commerciële activiteiten die banen creëren.

Dragers en partners van het project

Stuurgroep

De burgers vormen samen een **stuurgroep** die drager zal zijn van het project. De leden van deze groep zien erop toe de bestendinging van het project te verzekeren gedurende de voorbereidende begeleiding en het project zelf. Deze stuurgroep bestaat **uit minstens 5 personen**. Deze 5 personen mogen niet tot hetzelfde gezin behoren (zelfs indien andere personen van dezelfde gezinnen deel uitmaken van de stuurgroep) en minstens 3 moeten inwoners zijn in het Gewest.

De verantwoordelijkheden van de stuurgroep hangen af van de omvang van het project en van de groep:

- ✓ de algemene coördinatie van het project
- ✓ het contact met de beheerders van Leefmilieu Brussel en met de gevolmachtigde begeleidingsteams
- ✓ het budgetbeheer
- ✓ interne en externe communicatie tussen alle betrokkenen en naar de buurt
- ✓ het verwerven van de bekwaamheden nodig voor het beheer van het project
- ✓ de bestendinging van het project
- ✓ de organisatie van eventuele evenementen
- ✓ ...

→ Een participatieve werking

Het collectieve aspect van deze projectoproep betekent dat de stuurgroep zich aan een aantal werkingsprincipes moet houden om het collectieve naar boven te brengen:

- ✓ De leden van de stuurgroep vertegenwoordigen het collectief. Ze stellen zich in geen geval in de plaats van dit collectief. De beslissingen moeten dus collectief worden genomen of minstens worden gevalideerd en erkend door het collectief
- ✓ De manier van werken van de stuurgroep volgt waarden van transparantie en participatieve deelname. Dit wijst naar een goede communicatie binnen de groep maar ook met de rest van het collectief waarbij het mogelijk moet zijn voor iedereen om mee beslissingen te nemen en een actieve rol te spelen

Partners

De projectoproep stimuleert burgers eveneens om samen te werken met diverse plaatselijke instanties zoals verenigingen, bedrijven, de gemeente, het OCMW... **Deze partners kunnen geen projectbeheerder worden**, maar kunnen wel helpen met materiële of financiële middelen, deskundigheid of beheercapaciteiten. Het is belangrijk dat partners de autonomie van de burgers niet ondermijnen. In de volgende omstandigheden mogen partners beheers- en coördinatie taken uitvoeren op voorwaarde dat deze werden aangevraagd door de stuurgroep van het project:

- ✓ De partner wordt geïdentificeerd als plaatselijke partner. Dit betekent dat de stuurgroep duidelijk is gemaakt, zoals hierboven staat
- ✓ Het beheerde project staat ten dienste van de burgers. De partner kan dus geen personeels- of werkingskosten rechtvaardigen voor de steun die hij het project geeft, noch rechtstreeks genieten van het door subsidies gefinancierde materiaal wanneer dit niet in het kader van het project is.

Het is wel toegestaan om binnen het budget van het project een beroep te doen op de betaalde diensten van een vereniging voor technische zaken of voor hulp bij de realisatie van het project ter aanvulling van de technische omkadering die wordt voorgesteld door de projectoproep.

Vijf luiken ter ondersteuning van je project

Kies een thema of een wijkdynamiek...

Leefmilieu Brussel biedt 5 luiken aan om u te helpen bij uw projecten:

1. **De participatieve duurzame wijken:** neem de tijd om uw projecten op wijkvlak te ontwikkelen met de hulp en begeleiding van coaches en technische experts. Zij helpen je met de samenstelling van de groep en het opzetten van projecten met bredere omvang die meerdere duurzame en sociale thema's aanhalen (www.participatieveduurzamewijken.brussels/).
2. **Een Good Food-project – Good Food eten of produceren in de stad:** Kies dit thema als je een project wil ontwikkelen over duurzame voeding. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van gemeenschappelijke moestuintjes of boomgaarden. Andere projecten in verband met voedselproductie maar ook voedingsaanbod en voedselverbruik zijn hier welkom. (www.stadsmoestuinen.be, www.goodfood.brussels);
3. **Een Zero Afval -project:** Onder dit thema kan je een project uitwerken voor een sobere levensstijl met minder of geen afval waar wordt nagedacht over onze behoeften en alternatieve oplossingen worden ontwikkeld voor de aankoop van nieuwe goederen. (www.zeroafval.leefmilieu.brussels)
4. **Collectieve Compostering:** Als je van plan bent om samen in je buurt een composteringssysteem op gang te zetten dan is dit thema voor jou. Hier staan compostbeheer maar ook gezelligheid centraal. (www.wormsasbl.org).
5. **Een groene wijk:** Nood aan meer groen in je buurt? Kies dit thema als je samen met je burens of vrienden graag zorgt voor meer biodiversiteit en natuur in jouw buurt door bijvoorbeeld bomen te planten of gevels in de buurt in een groen kleedje te steken (www.quartiersverts.be).

Steun van Leefmilieu Brussel

Alle 5 luiken krijgen de volgende steun:

Begeleiding door professionals

Burgerprojecten worden begeleid tijdens de uitvoering van hun projecten, zowel op technisch vlak met specifieke betrekking tot de inhoud van het project als op vlak groepsbeheer en communicatie. Om bevredigende resultaten te behalen is deze begeleiding **verplicht**. In het totaal worden minimum 3 ontmoetingen georganiseerd.

Projecten kunnen in bepaalde gevallen ook steun krijgen van experts in een specifiek vakgebied.

Financiële steun

Subsidies worden toegekend aan de verkozen projecten. Deze verschillen van thema tot thema. Hieronder vind je de maximale bedragen per thema:

Luiken	Maximumbedrag
1. Een participatieve duurzame wijk	€ 15.000
2. Een Good Food-project	
3. Een "Zero Afval-project"	€ 3.000
4. Collectieve compostering	
5. Een groene wijk	

Projecten krijgen 80% van de subsidie bij de start van het project en 20% na een eerste evaluatie.

Voor Participatieve Duurzame Wijken wordt de subsidie niet rechtstreeks toegekend. De verkozen wijken worden gevraagd hun project in te dienen voor de Participatieve Begroting nadat een stand van zaken is opgemaakt in de wijk tijdens een begeleiding van gemiddeld 6 maanden.

De bijlage met het budget (Excel) moet worden ingevuld voor bevestiging van de subsidie. In deze bijlage kan je zien wat voor soort projecten financiële steun krijgen in het kader van de projectoproep.

Opleidingen

Op transversale wijze laten deze begeleidingen de groepen toe eveneens in functie van de thematiek en zijn interesse, te kiezen uit een collectief programma van thematische of methodologische opleidingen.

Netwerkvorming

Terreinbezoeken en workshops, tussen projectdragers, vormen een aanvulling bij de begeleiding en een gelegenheid voor uitwisselingen, ongeacht het projectthema. Contacten tussen projectdragers worden ook vergemakkelijkt door een adressenlijst die ter beschikking wordt gesteld, en die een overzicht geeft van de andere bestaande projecten.

Methodologische tools

Tal van middelen en technische fiches zijn verder ook nog online beschikbaar.

Het begeleide proces voor de selectie van projecten

Begeleiding bij het opstarten van een project

1. Om collectieven te helpen **bij de voorbereiding van hun kandidaatstellingsdossiers** stellen wij een begeleiding met professionele coach ter beschikking. Dit geeft collectieven de kans de juiste vragen te stellen en een project en begroting in te dienen op maat van hun behoeften in overeenstemming met de criteria van de projectoproep. Om van deze begeleiding te genieten moet een intentienota worden ingediend. Dit kan vanaf begin juni tot en met 21 oktober 2018. Na 21 oktober kan je geen begeleiding meer aanvragen maar wel nog je kandidaatstellingsdossier indienen. Voor een vlot verloop vragen we je de intentienota zo vroeg mogelijk op te sturen. **Indien te veel intentienota's op het laatste moment worden ontvangen, bestaat de kans dat de laatste begeleidingen voor de projectstart worden geweigerd.**

2. De definitieve kandidaatstellingsdossiers worden uiterlijk op **25 november** ingediend, met de hulp van de begeleiding. Een formulier met een beschrijving van het project, een gedetailleerde planning en begroting, moeten worden ingediend voor alle thematische luiken. Voor kandidaten met een interesse voor Participatieve Duurzame Wijken krijgen een ander formulier. Deze projecten moeten immers nog geen gedetailleerde beschrijving indienen: deze fase komt na een grondigere "Stand van zaken" (zie luik Participatieve Duurzame Wijken).

De administratie neemt alle kandidaturen door en onderzoekt deze volgens een aantal ontvankelijkheidscriteria die hieronder vermeld staan. De geldige kandidaturen worden vervolgens doorgestuurd naar een jury die ze doorneemt op basis van selectiecriteria.

Ontvankelijkheidscriteria:

- ✓ De kandidatuur moet worden ingediend via het kandidatuurformulier, dat volledig en voorzien dient te zijn van de bijlagen (samenstelling van de groep, bankattest, overeenkomst voor grondgebruik).
- ✓ De voorgestelde projecten dienen op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ontwikkeld te worden, door personen die er wonen of werken;
- ✓ De stuurgroep moet bestaan uit minimaal 5 personen (waarvan er 3 in de perimeter van het project wonen) en de leden moeten worden geïdentificeerd volgens de voorgeschreven regels.
- ✓ Het collectief moet beschikken over de ondertekende toelating van de eigenaar indien het project de bezetting vereist van een terrein of een privé- of openbare ruimte (minstens een principiële toelating in afwachting van een meer officieel document - met name voor de terreinen van de gemeente): moestuin, compost, give box...

Selectiecriteria:

Projecten die aan zoveel mogelijk van deze criteria voldoen zullen verkozen worden door de jury (deze criteria hebben geen betrekking op de selectie van de Participatieve Duurzame Wijken. De criteria hiervoor zijn terug te vinden in het luik Participatieve Duurzame Wijken van dit document):

- ✓ De aansluiting van het project bij de algemene doelstellingen van deze projectoproep en van het gekozen thema
- ✓ De operationele geloofwaardigheid van het project werd het project opgezet
- ✓ De hechtheid en de werking van de stuurgroep, o.a het open en participatieve aspect binnen de groep
- ✓ De openheid naar de wijk toe door mensen buiten de stuurgroep te betrekken bij het project en het aantal mogelijke deelnemers aan het project
- ✓ De verwezenlijking van een evaluatie over de impact van het project op het milieu en op de wijk
- ✓ Het bestendigheds- en autonomiepotentieel van het project (met name op financieel vlak)
- ✓ De mate waarin het budget overeenstemt met de doelstellingen
- ✓ De geloofwaardigheid van de planning van het project

Projecten die nog nooit eerder steun hebben gekregen van Brussel Leefmilieu in het kader van projectoproepen voor burgers zullen voorrang krijgen tijdens het selectieproces.

Er zal eveneens aandacht worden besteed aan de manier waarop het project rekening houdt met de duurzaamheidsprincipes in de uitwerking van het project (door bijvoorbeeld tweedehands materialen te verkiezen over nieuwe materialen)

Hoe neem je deel?

Hier vind je de belangrijke data terug:

- ✓ 28 mei 2017: start van de oproep
- ✓ 27 juni en 17 september 2018: informatieve avond (meer informatie op onze website);
- ✓ 21 oktober 2018 om middernacht: deadline voor het indienen van de intentienota's (aanvraag van begeleiding voor de start van het project)
- ✓ 25 november 2018 om middernacht: indienen van begrotingen en actieplannen
- ✓ 6 december 2018: jury selecteert een bepaald aantal projecten
- ✓ Toekenning van financiële steun wordt **eind februari 2019** toegekend bij ondertekening van de overeenkomst door de stuurgroep

De formulieren van de intentienota's en de kandidaatstellingen zijn hier beschikbaar:

www.leefmilieu.brussels/vooruit

Om u kandidaat te stellen, moet u het hiervoor voorziene document gebruiken.

Gelieve het ingevulde document op te sturen via mail naar: citizensprojects@leefmilieu.brussels

Indien u dit niet via mail kunt versturen kan het ook per post naar:

Fabrice Lesceu

Leefmilieu Brussel - BIM

Afd. Informatie, Algemene coördinatie, Circulaire economie en Duurzame stad

Dpt. Duurzame consumptie en ecogedrag

Dienst lokale en burgeractie

Havenlaan 86C/3000

B-1000 Brussel

Een papieren versie is **niet nodig** indien u uw dossier al via mail hebt opgestuurd.

Informatiesessies:

Om je wat op weg te helpen met het inschrijven voor deze projectoproep worden twee informatiesessies georganiseerd. Tijdens deze sessies kunnen de burgercollectieven met de steun van een coach nadenken en ideeën uitwisselen over de doelstellingen van hun project, of over het ondersteuningsluik dat meest geschikt is voor hun project. Deelname aan deze sessies is niet verplicht, maar **sterk aanbevolen**: het zal je kansen verhogen om daadwerkelijk steun te krijgen.

Voor meer informatie kan je terecht op onze website: www.leefmilieu.brussels

Heb je vragen? Stuur ze dan op naar citizensprojects@leefmilieu.brussels

Onderstaande links geven je wat meer inzicht over bestaande projecten:

- ✓ www.participatieveduurzamewijken.be
- ✓ www.wormsasbl.org
- ✓ www.stadsmoestuinen.be
- ✓ www.quartiersverts.be
- ✓ www.goodfood.brussels
- ✓ www.zeroafval.leefmilieu.brussels

Luik 1. Participatieve Duurzame Wijken: een dynamiek rond meerdere thema's op wijkniveau

1. Wat is een participatieve duurzame wijk?

Een verlaten openbare ruimte inrichten, fietsenrijen organiseren, een kippenhok bouwen en een gemeenschappelijke moestuin aanleggen, een plaatselijk ruilsysteem opzetten, een weggeefwinkel opstarten of een Repair-Café openen ... Samen zorgen ze voor de transitie naar duurzaamheid in Brussel.

Het luik "Participatieve Duurzame Wijken" biedt steun aan burgers die zich in hun wijk graag willen inzetten voor verschillende projecten en thema's die een positieve impact hebben op het milieu en de duurzaamheid in de stad. Burger zijn, samen iets doen en duurzaam zijn vatten de belangrijkste principes van de projecten rond Participatie Duurzame Wijken samen.

Hier vind je de bestaande wijken op terug: www.participatieveduurzamewijken.be.

Sinds 2008 zijn ongeveer 50 projecten opgestart.

2. Wat zijn de doelstellingen die nagestreefd worden?

- ✓ **Actief zijn in je wijk** met als doel ook sociale banden te creëren en de solidariteit en gezelligheid te versterken
- ✓ Een **samenhangend geheel** vormen tussen de meerdere thema's die binnen het project aan bod komen met als doel de impact van het project te vergroten
- ✓ Uitproberen van **innovatieve projecten** (innovatief qua grootte, schaal, thema ...)
- ✓ Het mogelijk maken om **projecten te reproduceren in andere wijken** om de veerkracht van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest inzake milieu te verhogen
- ✓ **Duurzame relaties opbouwen met lokale partners**: de gemeente, het OCMW, verenigingen, bedrijven, wijkcomités ...
- ✓ Streven naar een **meer gemeenschappelijke, participatieve en inclusieve dynamiek binnen het project zelf en binnen de wijk**

3. Welke steun krijg je?

- ✓ Een **coach** die je helpt tijdens alle fasen van het project (uitwerking, toepassing, evaluatie...). Hij of zij helpt je met het versterken van het vermogen of potentieel van je wijk, het opzetten van projecten die verbonden zijn met aspecten eigen aan van je wijk, het structureren van de stuurgroep, het toepassen van animatie- en mobilisatiemiddelen, het begeleiden van participatieve processen, het organiseren van verschillende activiteiten en het communiceren zowel binnen als buiten de stuurgroep. De coach zal verder ook het opzetten van een goede samenwerking met de gemeente, bevoorrechte partner van de Participatieve duurzame wijken, bevorderen, alsook met andere verenigingen of privépartners.
- ✓ Een **startfonds van maximum € 400** helpt je tijdens de beginfase van het project om inwoners een duwtje in de rug te geven en samen een gemeenschappelijke dynamiek te creëren rond de verschillende projecten.
- ✓ Regelmatige **ontmoetingen tussen de verschillende bestaande Participatieve Duurzame Wijken** bieden de mogelijkheid andere projecten te ontdekken en kennis en ervaring met elkaar uit te wisselen.
- ✓ Het ter beschikking stellen van een **netwerk met rechtstreekse contacten** voor het delen, uitwisselen en nadenken over ideeën of projecten

- ✓ De mogelijkheid beroep te doen op **thematische experts** (water, biodiversiteit, duurzame voeding, stedenbouw, openbare ruimten, communicatie...) zowel tijdens de voorbereidingsfase als bij het uitvoeren van het project
- ✓ De mogelijkheid een **financiële steun** te krijgen van maximum **€ 15.000** in het kader van het participatief budget (zie hieronder) voor de uitwerking van de verschillende projecten

De intensiteit van de begeleiding varieert in functie van het aantal geselecteerde wijken, de verschillende behoeften van elke wijk en de sterkere en zwakkere punten van het project.

Een begeleiding in drie fasen

Eens de preselectiefase voorbij is kunnen de wijken op hun eigen tempo evolueren. 3 fasen worden gevolgd:

- ✓ **Fase 1 "Voorbereiding van de projecten"**: met de steun van coaches en experten mobiliseren stuurgroepen andere inwoners en gebruikers van hun wijk om samen een stappenplan uit te werken met de specifieke acties en projecten die graag uitgevoerd worden. De projecten worden onder andere geïdentificeerd op basis van een beschrijving van de wijk. Er worden verder ook nog contacten gelegd met lokale partners (gemeentelijke administratie, verenigingen, scholen, rusthuizen, ...).
- ✓ **Fase 2 "Indienen en selecteren van de projecten"**: De wijken dienen een stappenplan in om een financiering te krijgen in het kader van het participatieve budget (zie hieronder).
- ✓ **Fase 3 "Realiseren van de projecten en evaluatie"**: uitvoeren van de projecten en evaluatie door de stuurgroep.

In principe is de gemiddelde duur van een volledige cyclus **2 jaar**. Deze duur kan echter variëren in functie van de beschikbare middelen en de geschiedenis van elke wijk.

Deelname tijdens de selectieprocedure

De projectoproep "Participatieve Duurzame Wijken" wil burgers zo veel mogelijk mee laten beslissen om zo verder te bouwen op bestaande projecten. Deze projectoproep houdt daarom rekening met feedback van bestaande Participatieve Duurzame Wijken via de Vergadering van Duurzame Wijken. Deze beslist over de voorwaarden voor het participatief budget (zie hieronder). Burgers maken dus deel uit van de procedure en spelen een actieve rol bij het nemen van beslissingen over de manier waarop het jaarlijks budget wordt toegekend.

Het participatief budget

Het participatief budget is een budget dat ter beschikking wordt gesteld voor de duurzame wijken en waarvan de bestemming wordt bepaald door een Raad die bestaat uit burgers die al Participatieve Duurzame Wijken hebben opgestart. De beslissing wordt genomen op basis van criteria en prioriteiten die elk jaar worden herzien. De Raad bestaat uit minimum 5 wijken, uit een vertegenwoordiger van de minister, van Leefmilieu Brussel en van de begeleiding. Zij selecteren uiteindelijk de projecten.

Wat zijn de ontvankelijkheidscriteria?

- ✓ De stuurgroep (minimum 5 personen) dient minstens 3 inwoners van de wijk te tellen
- ✓ De kandidatuur dient door minstens 10 andere personen en/of partners gesteund te worden die verbonden zijn met de wijk maar geen deel uitmaken van de stuurgroep
- ✓ Een activiteitenzone wordt vastgelegd. Deze zone dient zich verplicht op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bevinden en zich over een deel van het grondgebied uit te strekken waarvan de schaal het gebouw of de groep woningen overschrijdt. Deze zone

wordt eveneens gekozen in functie van het vermogen van de stuurgroep om actief te zijn binnen die grenzen. In je kandidatuur dossier kan je ter illustratie een kaart bijvoegen die de activiteitenzone van je project duidelijk aantoont.

4. Wat zijn de selectiecriteria?

Participatieve Duurzame Wijkprojecten worden geselecteerd op basis van de intentienota waaruit de motivatie en de ideeën van de groep blijken. Het is hier vooral belangrijk dat een stuurgroep wordt samengesteld die graag aan de participatieve dynamiek van dit soort projecten in hun buurt wil werken. Het is eveneens belangrijk uit te leggen hoe je project zal kunnen beantwoorden aan de specifieke doelstellingen van de Participatieve Duurzame Wijken.

Projecten waar discussie over bestaat zullen in de mate van het mogelijke ook beschouwd worden. Indien je project echter helemaal tegenovergesteld staat met gemeentelijke of gewestelijke projecten dan behoudt Brussel Leefmilieu zich het recht geen ondersteuning te bieden.

Deze selectiecriteria gelden voor de preselectie voor een Participatieve Duurzame Wijk en hebben dus geen betrekking op de latere fases van budgetopstelling en aanvraag (Fase 2, zie hierboven).

Als je al deel uitmaakt van een Participatieve Duurzame Wijk dan kan je een **specifieke vraag** indienen voor coaching en/of deskundigheid om nieuwe projecten te lanceren of uw collectieve dynamiek te verbeteren. Deze begeleiding zal ter beschikking gesteld worden in functie van de beschikbaarheid van de coaches of experts. Indien je graag opnieuw financiële steun krijgt voor je duurzame wijk dan is het mogelijk een voorstel in te dienen in het kader van het participatief budget. Daarvoor kan je terecht bij coordination@quartiersdurables.be.²

Luik 2. Good Food-projecten

1. Wat zijn de bijzondere doelstellingen die nagestreefd worden?

Het luik Good Food van "Vooruit met de wijk" heeft tot doel de burgers ertoe aan te zetten om projecten uit te werken die verbonden zijn met duurzame voeding in het kader van de regionale Good Food-strategie. De Good Food-strategie werd eind 2015 door de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest goedgekeurd. Ze is gericht op het ontwikkelen van gezonde, kwaliteitsvolle en lokale voeding, op basis van korte circuits. Hierbij is het ook de bedoeling oplossingen voor te stellen en antwoorden te formuleren voor de voedingsbehoeften binnen onze maatschappij met oog op sociale vooruitgang en vooruitgang op het vlak van milieu.

Good Food gaat er dus om betere, gezondere voeding te produceren maar ook beter te eten door gezonde, lokale voeding toegankelijk te maken voor iedereen en het te combineren met plezier en welzijn.

Op vlak van milieu is het de bedoeling het consumptiepatroon van burgers te wijzigen door te streven naar onderstaande principes:

- Het bevorderen van consumptie gericht op gezonde voedingsproducten die een zo min mogelijke negatieve invloed hebben op ons milieu en onze grondstoffen
- Een wijziging in ons alledaags dieet door te letten op de hoeveelheid, de diversiteit en variëteit van onze voeding: je vlees of vis goed uitkiezen, voorkeur geven aan verse seizoen groenten en fruit die hier gekweekt worden, ...
- Een stijging in de consumptie van plantaardige eiwitten en een vermindering in de consumptie producten met dierlijke eiwitten
- Een daling in de voedselverspillingcijfers

Concreet kan dit samengevat worden in een paar woorden: **lokaal en seizoensgebonden producten, nieuw evenwicht tussen dierlijke en plantaardige eiwitten en minder verspilling.**

De oproep gaat specifiek over volgende doelstellingen:

- ✓ **Good Food als voedingsprincipe:** Promoot samen een milieuvriendelijker voedselaanbod en/of voedselconsumptie.
 - Zorg ervoor dat Good Food meer beschikbaar, beter zichtbaar en toegankelijker is voor iedereen
 - Draag bij tot een verandering in het voedselconsumptiegedrag naar meer Good Food
 - Sensibiliseer andere burgers en wek bij hen interesse op voor Good Food
 - Help bij het verminderen van de voedselafvalberg
- ✓ **Good Food produceren in de stad:** Open een gemeenschappelijk groentetuintje in de stad en help Brussel met:
 - Verhoging van de duurzame lokale voedselproductie
 - Aanmoedigen van lokale productie bij de burgers

Meer informatie over de doelstellingen van de Good Food-strategie kan je terugvinden op [de portaalsite Good Food](#).

2. Wat is een Good Food-project?

Naast de algemene doelstelling van deze projectoproep moet een Good Food-project ook voldoen aan de Good Food-criteria die hierboven werden vermeld (lokale seizoensproducten, voorrang aan plantaardige eiwitten, vermindering van de voedselverspilling).

Onderstaande lijst geeft je een inzicht in de mogelijkheden binnen het Good Food thema. De lijst is niet beperkend maar dient eerder gezien te worden als voorbeelden voor projecten. Projecten die niet onder dit thema vallen zijn verder ook nog vermeld.

2.1 Good Food eten

Organiseer samen in je buurt een project dat een milieuvriendelijker voedselaanbod en/of voedselconsumptie promoot gericht naar andere mensen in je buurt.

2.1.1 Ertoe bijdragen dat Good Food meer beschikbaar, beter zichtbaar en toegankelijker wordt voor iedereen

➤ De verwerking bevorderen van Good Food-producten

Voorbeelden van projecten die werken aan de verwerking van Good Food-producten volgens de Good Food principes zijn:

- Verwerking van lokale groenten en fruit voor het produceren van vruchtensap, confituur, ...
- Verwerking van lokale aromatische planten voor het produceren van thee en kruiden
- Verwerking van zuivelproducten zoals kaas, yoghurt, ijs, ...

NB: Een verwerkingsproject voor Good Food producten is geen:

- Project dat enkel en alleen streeft naar de voldoening van de voedings- en/of financiële behoeften van de stuurgroep
- Project voor het produceren van niet-lokale basilicumpesto die werd aangekocht in de supermarkt

➤ Het duurzaam voedselaanbod verhogen in de stad

Voorbeelden van projecten die werken aan de verhoging van het voedselaanbod van Good Food-producten volgens de Good Food principes zijn:

- Acties voor het promoten van een alternatief, kwaliteitsvoller en duurzamer aanbod bij kruideniers, grootwarenhuizen, scholen
- Het opstarten van kleine plaatselijke marktjes, buurtwinkels, ...

NB: Het opzetten van een aankoopgroep (SAGAL, GAC...) zal niet ondersteund worden in de mate waarin dit valt onder de vzw Réseau des GASAP/SAGAL.

2.1.2 Bijdragen tot een verandering in het voedselconsumptiegedrag naar meer Good Food en de belangstelling en deelname van burgers stimuleren

➤ Bijdragen tot een verandering in het voedselconsumptiegedrag

Voorbeelden van projecten die bijdragen aan de verandering in het voedselconsumptiegedrag volgens de Good Food principes zijn:

- Gedeelde keukens waar ervaringen gedeeld worden op het vlak van duurzame voedselconsumptie, collectieve kooklessen, ...
- Het bedenken, uitwisselen, verbinden en koken in combinatie met een concreet project voor het veranderen van het individueel of collectief gedrag

➤ Bijdragen tot het wekken van interesse en de deelname aan een nieuw duurzamer voedingssysteem

Voorbeelden van projecten die de bevolking betrekken inzake duurzame voeding volgens de Good Food principes zijn:

- Evenementen en/of lokale acties zoals beurzen waar plaatselijke spelers op het vlak van voeding elkaar kunnen ontmoeten, filmdebatten rond voeding, ...
- Participatieve zoektocht naar innoverende projecten

2.1.3 Bijdragen in de strijd tegen voedselverspilling

Voorbeelden van projecten die strijden tegen voedselverspilling volgens de Good Food principes zijn:

- Openen van openbare ruimtes waar de productie uitgewisseld kan worden
- Het terugwinnen van onverkochte producten op zeer kleine en lokale schaal voor verdeling tijdens buurt evenementen

NB: De projecten omtrent de recuperatie van onverkochte producten die te grote logistieke middelen vergen zullen niet worden aanvaard.

2.2 Produceren van Good Food

Ga van start met een gemeenschappelijke moestuin in de stad, of met een ander project voor het produceren van Good Food in je buurt

2.2.1 Verhoging van de duurzame lokale voedselproductie

Een lapje grond verbouwen met verschillende mensen? Champignons of witloof kweken in een kelder ergens in de buurt? Een kippenhok bouwen om biologische eieren te produceren? Het is belangrijk dat er sprake is van concrete voedselproductie, dat het algemeen beheer van het project gemeenschappelijk gericht is en dat het project toegankelijk is voor iedereen in de wijk. Voorbeelden hiervan zijn:

- Een gemeenschappelijke moestuin, al dan niet in volle grond dat wordt gedeeld door een groep burgers (Meer weten?: www.potagersurbains.be)
- Gemeenschappelijke voedselproductie zonder de nood aan een gemeenschappelijke moestuin: groenten kweken op balkons, dakterrassen, vertical farming, ...
- Groente bakken plaatsen in openbare ruimtes en deze beschikbaar maken voor voorbijgangers (Meer weten? www.incredibleediblebelgium.wordpress.com)
- Boomgaarden openen en/of kweek van kleine fruitbomen
- Het verbouwen van aromatische planten
- Lokale en duurzame productie van witloof, champignons,...
- Kweken van kleine dieren: kippen en gevogelte, konijnen,...

2.2.2 Aanmoedigen van lokale productie bij de burgers

Voorbeelden van projecten die burgers aanmoedigt om hun eigen voeding te produceren volgens de Good Food principes zijn:

- Een ruilbeurs voor zaden en/of planten
- Het produceren van zaden en/of eetbare planten met de bedoeling deze later te verdelen
- Voorstellen om samen te tuinieren (<https://www.potagersurbains.be/nl/documentation/pratiquetechnique/cojardinage>);
- Een dynamiek creëren rond het delen van tuingereedschap
- Workshops organiseren waar kennis over het zaaien, planten, oogsten van groenten en andere planten wordt gedeeld
- Organiseren van evenementen op de productieplaats zoals opendeurdagen, lentefeestjes, vrijwilligersdagen, ...
- Organiseren van animaties en/of sensibiliseringscampagnes

NB: Een project rond voedselproductie in de stad is geen:

- Project dat enkel en alleen streeft naar de voldoening van de voedings- en/of financiële behoeften van de stuurgroep
- Project waarvan de financiële steun enkel en alleen is bestemd voor de investering in productiemateriaal.
- Project waarbij chemische producten of GGO's worden gebruikt.

Luik 3. Zero Afval-projecten

1. Wat zijn de bijzondere doelstellingen die nagestreefd worden?

De Zero Afval-projectoproep heeft als doel te werken op het beheer van de grondstoffen en het afval en dit in een circulaire economie. Een overgang naar een soberdere levensstijl in onze stad is dringend nodig. Hierbij moet gedacht worden aan alternatieven voor het aankopen van nieuwe goederen (huren, lenen, delen, zelf maken, hergebruiken, herstellen in plaats van nieuw kopen). Dit geldt ook voor alle verpakkingen die wij dagelijks gebruiken. Hier kan veel afval verminderd worden door in bulk te kopen, herbruikbare verpakkingen te gebruiken of leidingwater te drinken.

Alles in verband met organisch afval en de verwerking hiervan valt onder het volgende thema over gemeenschappelijk composteren.

Het doel van dit soort projecten is om:

- ✓ Een levensstijl promoten die het gebruik van grondstoffen minimaliseert
- ✓ Alternatieven promoten voor het aankopen van nieuwe goederen en het hergebruik en herstellen maximaliseren
- ✓ Burgers de mogelijkheid bieden nieuwe kennis op te doen over Zero Afval
- ✓ Sociale banden bevorderen en ontwikkelen door een Sharing Economy te promoten waar delen, uitwisselen en ook schenken centraal staan

2. Wat is een Zero Afval-project?

Binnen het thema rond Zero Afval wordt een onderscheid gemaakt tussen 2 categorieën:

- ✓ De invoering van diensten of bepaalde infrastructures voor burgers omtrent Zero Afval zoals een Bookbox, een Givebox, uitleendiensten, een Repaircafé, een uitleenbibliotheek met gereedschap, speelgoed, tuingerief, drinkfontein, leenwinkels ...
- ✓ De invoering van groepsdynamieken die zijn toegespitst op gedragsveranderingen in verband met afvalverbruik en –vermindering. Voorbeelden hiervan zijn verpakkingenbannen, Zero Waste Challenge, het vullen van drinkflessen in cafés, het promoten van herbruikbare verpakking in restaurants of lokale winkels (herbruikbare bekers, brooddozen, verbanning van rietjes)

NB: Het opzetten van een Repair-Café zal niet ondersteund worden in die mate dat dit een project is van de vzw Repair Together om Repair-Cafés te openen op vraag van de lokale bevolking.

Voor het sensibiliseren van het bredere publiek wordt geen rekening gehouden binnen deze projectoproep. Leefmilieu Brussel wil namelijk ambassadeurs en Zero Afval meesters vinden die graag zouden getuigen van hun zero afval-praktijken, andere Brusselaars kunnen helpen om hun gewoontes bij te sturen en tussenbeide zouden kunnen komen tijdens lezingen, animaties, demonstraties, evenementen, ...

Leefmilieu Brussel is verder ook nog op zoek naar gezinnen die graag een uitdaging aangaan, namelijk hun afval met de helft verminderen.

Als je interesse hebt om Zero Afval meester te worden of de uitdaging aan te gaan als proefgezien kan je ons een mail sturen naar: mcgeleyn@environnement.brussels. Wij geven je dan graag wat extra informatie.

Luik 4. Collectieve Compostering

1. Wat is een gemeenschappelijke compost?

Een gemeenschappelijke compost wordt beheerd en gevoed door een groep inwoners op een openbare of privéplaats die hiervoor ter beschikking gesteld wordt. De deelnemers worden uitgenodigd op een specifieke site het biologisch afbreekbare deel van hun keukenafval en indien mogelijk ook tuinafval samen te brengen. Dit afval wordt vervolgens gecomposteerd, d.w.z. behandeld om de ontbinding ervan mogelijk te maken en zo natuurlijke meststoffen te verkrijgen.

Het gaat er dus om een terrein te vinden, de omvang van het project te bepalen bij de aanvraag ervan, regels op te stellen voor het goede beheer van de composthoop en zorg te dragen voor de inzet en motivatie van de deelnemers.

2. Wat zijn de doelstellingen die nagestreefd worden?

De projectoproep heeft als doel een groepering van burgers te helpen bij het ontwikkelen en beheren van een compost om op die manier:

- ✓ organisch afval te kunnen recycleren
- ✓ sociale banden te creëren tussen burens en inwoners van de wijk
- ✓ planten en groenten op natuurlijke en lokale wijze te voeden

3. Welke ondersteuning stelt de begeleiding u voor?

- ✓ Financiële steun van maximum €3.000, te besteden aan bijvoorbeeld:
 - Vaten, composteerbakken of materiaal om deze zelf te maken
 - Het nodige materiaal voor het onderhoud en beheer van de compost
 - Een opberghuisje voor compostgerief, een regenwatervat
 - Communicatiemateriaal;
 - Omheining of hek om de composthoop af te bakenen
- ✓ Begeleiding door een coach voor bijvoorbeeld:
 - Een opleiding over het beheer van een gemeenschappelijke compostsite in combinatie met een bezoek aan een bestaande composthoop in de buurt (niet verplicht)
 - Een algemene opleidingssessie voor alle inwoners van de betrokken wijk
 - Hulp en tips voor het leveren van het materiaal (compostbakken, gereedschap, ...)
 - Hulp bij het monteren van composteerbakken
 - Een communicatiekit
 - Tips voor het verkrijgen van houtschilfers of haksel
 - Begeleiding tijdens een eerste volledige composteercyclus, van het omkeren tot het zeven
- ✓ Opzetten van een compostnetwerk in Brussel:
 - Lokale spelers en bestaande compostbeheerders in Brussel met elkaar in contact brengen
 - Vermelding van de gemeenschappelijke compost op de kaarten en in de telefoongids van het Gewest
 - Uitnodiging voor een overkoepelend evenement in verband met composteren in Brussel

Luik 5. Groene wijken

1. Wat is een groenewijkproject?

"Groene Wijken" is een project boordevol interessante ideeën dat al 17 jaar lang zijn groene stempel weet te drukken en waarbij tegelijkertijd burgerparticipatie en gezelligheid de boventoon voeren. Achter de ludieke actie van de "Groene Wijken" die de bewoners aanzet om hun leefomgeving op te vrolijken met het nodige groen, gaat een heus project van stedelijke dynamiek schuil dat we kunnen bestempelen als zijnde vrijgevig, participatief en origineel. Elk jaar geeft "Groene Wijken" het ontstaan aan nieuwe projecten en worden de perspectieven steeds ruimer om de stad in een groen kleedje te stoppen.

Het initiatief is voor iedereen toegankelijk omdat er geen bijzondere bekwaamheden voor nodig zijn. Het is in de eerste plaats een project dat mikt op de interactie tussen stad en natuur. De prioriteit zal daarbij worden gegeven aan inheemse soorten, zowel honing producerende soorten als wilde soorten. Soorten die vogels, vleermuizen, bijen, vlinders en andere kleine dieren uitnodigen om zich in een stedelijke omgeving te komen vestigen worden verkozen. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan die plekjes in Brussel die het meest nood hebben aan groen.

2. Wat zijn de doelstellingen die nagestreefd worden?

Dit initiatief zet bewoners ertoe aan om de openbare ruimte te verbeteren door klimplanten te installeren tegen gevels, bloembakken te plaatsen op balkons en deurdrempels, of door de grond rond bomen of andere open ruimtes in de straten met groen te versieren. Aanmoedigen van inheemse en winterharde soorten. De projecten vinden plaats in de openbare ruimte, ook tussen gevel en straat. Om de uitvoering van het Natuurplan te versterken, moeten in de mate van het mogelijke de volgende acties worden gepromoot:

- ✓ Zorgen voor meer samenhang in de aanleg van grotere oppervlakten (promotie van het concept van de parkstraat, aanplanting van laanbomen, beheer van de openbare weg in zijn geheel, van rotondes, berm, openbare pleinen of groene ruimten die verbonden zijn aan de weg, ...)
- ✓ Bevorderen van partnerschappen met externe eigenaars van het project, met het oog op ambitieuzere projecten (bijvoorbeeld een beheerovereenkomst voor permanent of tijdelijk gebruik van een ruimte aan de straatkant (geval van benutting van een braakliggend stuk grond)
- ✓ Bevorderen van partnerschappen met de gemeente (acties die aansluiten bij de gemeentelijke strategie, ondersteuning van de gemeente voor bepaalde weginrichtingen (bijvoorbeeld de gemeente die zorgt voor een aantal zware werken (stoeptegels verwijderen, bomen planten), overdracht van het beheer op de burgers voor bepaalde gemeentelijke groene ruimten die verbonden zijn aan de weg, ...)
- ✓ Bevorderen van de biodiversiteit (bevorderen van de keuze van inheemse planten - http://document.environnement.brussels/opac_css/elecfile/IF_2017_LIST_inheemse_aanbevo lenSoorten_nl en gebruik van de infoches op de website van LB (voorbeeld van fiche met balkonplanten - <http://www.ieb.be/IMG/pdf/balconnieres-gourmandes-et-fleuries.pdf>)

Door deel te nemen aan deze actie help je meewerken aan een gezelligere openbare ruimte waar makkelijk contacten kunnen worden gelegd en die bevorderlijk is voor de biodiversiteit! Iedereen wint erbij. Jij in de eerste plaats!

3. Welke ondersteuning stelt de begeleiding u voor?

De begeleiding biedt advies aan en brengt je in contact met deskundigen die je kunnen helpen bij de uitvoering van je projecten en een antwoord kunnen bieden op al uw vragen. Je kan ook al gebruik maken van deze begeleiding alvorens je kandidatuur in te dienen om advies te krijgen over de procedure, samen met jou na te gaan welk potentieel je kandidatuur heeft, je te helpen bij de keuze van de planten en de installaties die in aanmerking komen en je eveneens te begeleiden bij de administratieve stappen.